

2. Закон України «Про освіту» (2017). *Освіта. UA*. URL: <http://osvita.ua/legislation/law/2231>
3. *Нова українська школа*. (2016). URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

СУЧАСНА ТУРИСТСЬКА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ-ГЕОГРАФІВ У КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПОГЛЯДІВ А. МАКАРЕНКА

*Куліш С. М., Прасул Ю. І.
Харків, Україна*

Підготовка студентів-географів базується на засадах системності, геопросторовості, комплексності. Туристська підготовка завжди займала чільне місце у планах підготовки географів, бо повною мірою забезпечувала це. У сучасних умовах якісна туристська підготовка значно ускладнилася зовнішніми факторами: спочатку пандемія, викликана вірусом Covid-19, з жорсткими обмеженнями щодо пересування, а потім і правовий режим воєнного стану, що взагалі звело нанівець практичну туристську підготовку на місцевості. Такі виклики сьогодення змусили шукати нові підходи до змісту і структури туристської підготовки студентів-географів від звичайних онлайн-занять до віртуальних екскурсій і подорожей.

Перехід на переважно дистанційний формат навчання вже протягом четвертого року поспіль передбачає впровадження інноваційних педагогічних рішень. Над їх розвитком працює плеяда українських науковців, зокрема Бучко Ж. І. [1], Дудорова Л. Ю. [3], Самофалов І. В. [5], Скібіцький О. М., Липчанський В. О. [6], інші дослідники. Не оминають і ідеї А. Макаренка у контексті сучасного освітнього простору [2; 4; 7].

Професіоналізм та неординарність А. Макаренка дозволили йому сформулювати новаторські педагогічні ідеї, які актуальні і сьогодні, довести їх на практиці і, таким чином, задати стратегію розвитку педагогічного простору на багато років вперед.

Туристська підготовка, крім засвоєння певного навчального матеріалу, забезпечує формування таких Soft Skills як ініціативність, відповідальність, комунікабельність, швидке реагування на мінливі ситуації, взаємодопомога і підтримка. Формування цих навичок відстоював свого часу педагог-новатор А. Макаренко. Вони актуальні і сьогодні.

Виховний процес шляхом залучення здобувачів освіти до певного виду практичної діяльності, як, наприклад, до туристсько-краєзнавчої практики, виступає, відповідно до ідей А. Макаренка, засобом професіоналізації та формування індивідуальності особистості. До 2020 року виконувати це під час практики було досяжною метою і значно ускладнилося під час онлайн-проведення. Зустрічі зі стейкхолдерами перейшли в режим відео-зустрічей, при цьому втративши спілкування очі-в-очі і реальне знайомство з матеріальною базою. На заміну практичним польовим маршрутам прийшли науково-

дослідницькі завдання і, пізніше, віртуальні туристсько-краєзнавчі маршрути, розроблені на основі матеріалів польових практик минулих років. Якщо раніше студенти розробляли маршрут та апробували його на місцевості в якості керівників та заступників керівника подорожі, використовуючи свої знання та життєвий досвід, то під час воєнного стану вони відчують себе у ролі керівників сектору туризму місцевих адміністрацій, розробляють туристські паспорти та кадастри ОТГ, картографічно їх забезпечують, здійснюють SWOT-аналіз та шукають шляхи раціональної та економічно ефективної туристської діяльності на території дослідження. Інновацією 2022-23 навчального року стали віртуальні екскурсійні маршрути, які дозволяють на основі технологій ThingLink якісно реалізувати процес знайомства з місцевістю, що наближає до реальної ситуації, але не замінює її повноцінно.

Ще однією цікавою інновацією А. Макаренка є проектна діяльність, яка наразі набуває рис індивідуалізації та інформатизації. Так, під час вивчення дисципліни «Природна та історико-культурна спадщина» здобувачі мають кілька видів проектної діяльності, як колективної (наприклад, спадщина діаспори), так і індивідуальної (зокрема, паспорт об'єкту), як міні-, так і довготривалої. Інформатизація та комп'ютеризація освіти, які значно посилилися протягом крайніх років, дозволяють при реалізації таких проектів поєднувати різні види інформації – текстову, графічну, аудіо-, відео, мультимедійну, що виносить їх на якісно новий рівень у порівнянні з класичними технологіями виконання аналогічних задач. Індивідуальний проект з розробки паспорта об'єкту є творчо-дослідницьким за змістом, бо передбачає обґрунтування і представлення обраного об'єкта на номінацію до списку національної чи світової спадщини. За початкову форму обрано дещо спрощені реальні вимоги до подання номінантів об'єкту світової спадщини ЮНЕСКО. Студенти підбирають картографічний матеріал, проводять роботи в архівах у пошуку фотографій та історичної інформації, формулюють власні обґрунтування. Від викладача це вимагає широкого світогляду, глибоких фахових знань, вміння прийти на допомогу у складних ситуаціях. Саме за це цінують викладача – і за постулатами А. Макаренка, і у сучасному світі.

Список використаних джерел:

1. Бучко Ж. І. Туристична освіта в умовах карантину: виклики, тенденції та рішення. *Географія та туризм*. 2021. Вип. 66. С. 3-9.
2. Дистанційне навчання в системі професійно-технічної освіти : кол. монографія / за наук. ред. В. В. Ягупова. Житомир : Полісся, 2019. 234 с.
3. Дудорова Л. Ю. Формування готовності майбутніх учителів до організації шкільного туризму (теоретико-методичний аспект) : монографія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2014. 424 с.
4. Інноваційність ідей А. С. Макаренка в педагогіці ХХІ століття : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 304 с.
5. Самофалов І. В. Літні походи як результат педагогічної діяльності А. С. Макаренка *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2014. № 4. С. 210-214.

6. Скібіцький О. М., Липчанський В. О. Дистанційна освіта фахівців туристичного і готельно-ресторанного бізнесу. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2020. Вип. 5(38). С. 246-262.
7. Творча спадщина А. С. Макаренка в контексті інноваційного розвитку освіти ХХІ століття : матеріали ІІ м/н наук.-практ. конф. (15-16.03.2018, м. Суми). Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. 284 с.

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ А. МАКАРЕНКА У ЗМІСТІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА»

*Лебедик Л. В.
Полтава, Україна*

Інноваційність ідей Антона Макаренка для сучасної педагогіки ХХІ століття підтверджують чисельні вітчизняні дослідження (О. Дубасенюк [1], В. Стрельников [7, с. 163-165; 8, с. 128-136; 9, с. 300-305]), М. Ярмаченко [10] та ін.). У попередніх публікаціях ми розглядали можливості використання педагогічної спадщини педагога у змісті підготовки магістрів педагогічних спеціальностей [3, с. 184-189; 4, с. 35-45; 5, с. 199-208], розвитку лідерства в колективі за системою Антона Макаренка [2, с. 198-199; 6, с. 112-113 та ін.].

Проектуючи зміст освітньої програми «Позашкільна освіта» слід основним у підготовці магістрів із позашкільної освіти вважати те, що система Антона Макаренка є досить ефективною з точки зору їхньої виховної діяльності у позашкільній освіті. Основною ідеєю великого педагога було виховання якостей особистості, таких, як воля, мужність, цілеспрямованість, які не можна виховати без спеціальних вправ у колективі [4, с. 38].

У змістові підготовки магістрів освітньої програми «Позашкільна освіта» виховна система Антона Макаренка має зайняти гідне місце, у ній чітко обґрунтована гуманістична концепція виховного значення колективу. Педагогічні принципи Антона Макаренка – принцип гласності, принцип паралельної дії, відносин відповідальної залежності, системи перспективних ліній та інші спрямовуються на те, щоб викликати у дитини кращі якості, забезпечити їй радісне самопочуття, захищеність, впевненість у власних силах, сформулювати постійну потребу розвитку і руху вперед [4, с. 38-39].

Магістри освітньої програми «Позашкільна освіта» мають навчитися використовувати принципи виховання Антона Макаренка: а) повага і вимогливість; б) правдивість і відвертість; в) принциповість; г) піклування і увага, знання; д) вправи; е) загартування; є) праця; ж) колектив; з) сім'я; перше дитинство, кількість любові і міра суворості; к) дитяча радість, гра; л) покарання і нагорода [4, с. 39]. Виховання у системі А. Макаренка принципово відрізнялося від «буржуазного», індивідуального, орієнтованого на пристосування до боротьби за існування, виховувалася людина-колективіст, у якої немає протиставлення особистих і колективних інтересів [10, с. 91].